

Självvärderingsrapport för magisterprogrammet Svarta speglar vid Stockholms konstnärliga högskola

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	3
2. Inledning.....	4
3. Om utbildningen	4
4. Förutsättningar	6
5. Utformning, genomförande och resultat	9
5.1 Utbildningens innehåll och upplägg	9
5.1.1 Måluppfyllelse (nationella och lokala mål)	11
5.1.2 Mobilitet internt, nationellt och internationellt	13
5.1.3 Progression mellan kurser inom program	14
5.2 Examination	15
5.2.1 Examinationsformer	15
5.2.2 Bedömningskriterier vid examination	17
5.2.3 Förutsättningar och former för omexamination	18
5.3 Forskningsförankring.....	19
5.4 Progression mellan utbildningsnivåer	20
6. Hållbar utveckling.....	20
7. Breddad rekrytering och breddat deltagande	22
8. Samverkan och arbetsliv	23
9. Jämställdhet.....	24
10. Student- och doktorandinflytande	25
11. Referenser.....	25
12. Bilagor	26

1. Sammanfattning

I denna självvärdering har identifierats att utbildningen *Svarta Speglar* har många styrkor, bla: Utbildningens övergripande struktur och progression mellan de fyra kurserna samt innehåll funkar bra för studenterna. Det finns en tydlig logik i progressionen: först byggs det upp en ensembledynamik som ger studenten en ram för den personliga och individuella undersökningen. Ensemblen ger studenten en grupp och plattform som hjälper studenten artikulera – genom reflektion och praxis – sin egna undersökning och princip. Det är särskild det utmanade och utforskande arbetet inom ensemblen och det tvärdisciplinära som lyfts fram som utbildningens stora kvalitet: Under utbildningen har studenterna hittat nya samverkans modeller och sätt att arbeta samt haft möjlighet att få syn på egna processer genom inblick i hur konstnärer från andra konstdiscipliner arbetar och tänker.

I studenternas utvärdering beskrivs det hur utbildningen har varit ett viktigt steg i att kunna återkomma till en kreativ process för att kunna fokusera eller refokusera deras praxis. Utbildningen har skapat en ram för att de har kunnat ta sig in i en personlig undersökning och här nämns hur viktigt det har varit för studenterna att få (och ta sig) utrymme samt tid för att kunna ställa mer grundläggande frågor kring egen konstnärlig praxis. Detta är viktigt för att skapa ett mer hållbart konstnärskap och har varit en motivation för många av studenterna at gå kursen.

Arbetsgruppen har identifierat utvecklingsområden inom kursplanerna: revidera alla kursplaner och förtydliga skillnad mellan lärandemål på särskilt examinationerna inom kurs 2 och 3, *Examensarbete* och *Det Speglande Jaget*. Alla kursplaner kan vara mer specifika kring examinationskriterier samt innehålla litteraturlista som kan förtydliga metodmedvetenhet och förtydliga pedagogiska metoder som används i undervisningen. Kursplaner måste även innehålla förutsättningar för omexamination (SKH krav).

Det finns ett behov för formalisering och sammanställning av studiehandledning till alla kurser som samlar all nödvändig information kring kursen (mer läsarvänligt än en Kursplan): syfte med kursen, relevant litteratur, examinationer och kriterier, om-examinationer etc. Detta inkluderar information kring stöd i förhållande till studier, studenthälsovård och pedagogiskt stöd i förbindelse med funktionsvariation etc. Detta inkludera även stöd till lärare kring studenters hälsa. Vi tänker att detta är allmänt för SKH och att SKH är mitt i utvecklingsarbete gällande detta.

Ett tredje utvecklingsområdet är att utveckla nya former för examination, särskild *Examensarbete* examinationen som för innevarande kurs är en skriftlig essä. Vi rekommenderar att man undersöker andra modeller för examensarbete för att göra denna examination mindre ”uppsattsbaserad” och mer integrerad i studentens kreativa arbete. Men möjligheten att kunna skriva en skriftlig essä skall vara kvar.

Ett fjärde området är utmaningen med att kunna samverka med andra utbildningar, studenter och lärare inom SKH. Arbetsgruppen rekommenderar att SKH gör det mer smidigt att kunna anlita lärare från andra institutioner. Detta är kopplat till utveckling av

samverkan: studenterna har på utvärderingen sagt att de önskar mer kontakt till aktuellt forskningsarbete och andra studenter på SKH.

Ett femte område är att genomarbete innehållet och lyfta fram reflektion, dramaturgi och scenisk gestaltning, metodmedvetenhet, interdisciplinaritet, internationella perspektiv mer. Detta görs för att också kunna ge mer plats till reflektion kring hållbart konstnärskap samt nätverk och aktuell forskning och praxis. En genomarbetning kan inkludera frågan om det skall finns mer individuell handledning i förhållandet till ensemblearbetet och om studieresan är nödvändig inom utbildningen.

Det sista området är frågan om en del av utbildningens namn/titel, *Svarta Spegel*, och om den sammanfattar utbildningen tillräckligt eller om man borde ha en mer precis eller tydligt namn eller titel.

2. Inledning

Självvärderingsrapporten har sammanställts av en arbetsgrupp bestående av kursansvarig för kursen *Examensarbete*, utbildningsansvarig med stöd från en representant för utbildningens kollegie. Arbetsgruppen har haft stöd från utbildningshandläggare (högskolans utbildningsadministration, UA) och representant från studentkåren och institutionens prefekt. En konkret form av data i rapportskrivningen är evalueringsunderlag och löpande samtal med studenterna från 2018-19 och 2019-20, studenter och alumnievalueringar (bilaga 2) samt konstnärligt utvecklingsarbete publikationen *Kroppsliga Iakttagelser. Kroppen som instrument – på spaning efter nya kroppsliga kompetenser* (Plaude 2015). Ett utkast av rapporten diskuterades i enskilda möten under december 2019 och januari 2020 med deltagande av prefekt, utbildningsansvarig, kursansvarig, utbildningshandläggare, studentkårsrepresentant.

Rapporten presenteras av arbetsgruppen och prefekten för Institution för skådespeleri.

3. Om utbildningen

Svarta Spegel – konstnärlig praktisk självreflektion är en ettårig, tvärdisciplinär magisterutbildning som ges på helfart på Institutionen för skådespeleri, Stockholms konstnärliga högskola (SKH). Utbildningen ges av Institutionen för skådespeleri, och är för närvarande institutionens enda magisterutbildning. Utbildningen, har anordnats sedan januari 2017 och ges på svenska.

Utbildningen syftar till att studenterna ska *fördjupa sitt konstnärskap* och *reflektera* över sin konstnärliga praxis och metod med blick på skapande av hållbart konstnärskap. Utgångspunkten är att hållbart konstnärskap kräver förmåga att arbete självständigt samt på tvärs över discipliner och yrkesområden. Det kräver att man självständigt och tillsammans med samarbetspartners kan konceptualisera och implementera projekten, reflektera och ”gräva djupt” och skapa egna betingelser för ”det utforskande”. Ett viktigt pedagogiskt fokus är att studenten lär sig att vara ”i process”, ta sig in i en undersökning och förstå egna behov och förutsättningar för det kreativa skapandet. Studenterna arbetar i en laborativ, undersökande, reflekterande arbetsmiljö; de får inte teknisk, ämnesmässig

fördjupning inom sitt specifika konstnärliga yrkesområde, utan fokus ligger istället på den inneboende skaparkraft.

I utbildningens fyra kurser (*Den Speglande Myten; Examensarbete; Det Speglande Jaget; Slutreflexion*) ingår arbete med kroppen och rösten, närvaroövningar, reflektions och feedback-modeller, kreativa skrivövningar, skriftlig dokumentation, dramaturgi, essäskrivning, redovisningar inför en publik och institutionen, en studieresa, självständiga studier samt studentledda laborationer under lärares handledning.

Utbildningen tillkom på initiativ av lektor i rörelse och scenisk gestaltning, Aleksandra Czarnecki Plaude, efter ett samarbete med kolleger från Institutionen för film och media och institutionen för scenkonst på den tvärdisciplinära kursen *Körvärk – från Troja till Verdun*¹. De pedagogiska och arbetsmetodiska erfarenheterna från denna kurs samt Plaude's konstnärliga utvecklingsarbete² ligger till grund för utbildningen *Svarta Speglar*. Även den fristående kursen "Plats söker manus", som var riktad mot manusförfattare (film och teater) där den kroppsliga kompetensen har legat som grund för idéskapande i manusarbete, karaktärs – och genreutveckling³, var ett viktigt steg i utvecklingen av utbildningsprogrammet *Svarta Speglar*. De lärdomar som dragits från de två kurserna är att skådespelarteknisk metod kan användas till att förbereda konstnärer från olika discipliner och yrkesområden på en utforskande och undersökande praxis och därvid hjälpa konstnären förstå och skapa förutsättningar för framtida hållbar praxis och konstnärlig forskning.

Studenterna ansöker med en CV, ett skriftligt motivationsbrev i vilket den sökande motiverar varför hen söker utbildningen samt en problemfrågeställning kring egen konstnärlig praktik som de önskar undersöka och utveckla. Frågeställningen kan relatera till ett konkret pågående projekt eller den sökande önskar att få syn på sin egen arbetsmetod. Motivationsbrevet innehåller även en uppgift att den sökande ska beskriva ett specifikt dilemma i deras konstnärliga arbete. Ett andra urvalssteg sker genom en praktisk workshop med andra sökande samt ett samtal med lärarna. Samtalet utgår från ansökan och i urvalet bedöms studenten på förmågan att kunna arbeta kollektivt med andra sökande (workshop), formulera sig muntligt i ett samtal med andra och viljan att reflektera kring sin praxis och process (samtal med lärarna). Under antagningen beskriver lärarna utbildningen samt de praktiska förutsättningarna: studenten kan förvänta sig en utbildning på helfart med många timmars schemalagd lärarledd teoretisk och praktisk undervisningen, och de förväntas att vara på plats på skolan under båda terminerna. Utbildningen är interdisciplinär och det är inte ett problem om den sökande inte har erfarenhet av praktiskt teaterarbete eller fysiskt arbete.

¹ Stockholms konstnärliga högskola 2013-14.

² Czarnecki-Plaude: *Kroppsliga Iakttagelser. Kroppen som instrument – på spaning efter nya kroppsliga kompetenser*, publikation SKH

³ Kursen gavs på institutionen för Film och Media (2015).

För att bli antagen ska studenten ha grundläggande behörighet för programstudier på avancerad nivå. Särskild behörighet: konstnärlig eller annan relevant kandidatexamen eller för programmet relevant reell kompetens samt Svenska 1, 2 och 3 eller motsvarande samt Engelska 5 eller motsvarande.

Utbildningen har anordnats i tre år, med tre kullar studenter. Under dessa tre år har 29 studenter blivit antagna med genomströmningssiffror **79,31%**.⁴

Genomströmningssiffror: 2017/18: 80%; 2018/19: 75%; 2019/20: 85,71%.

En observation är att den grupp med minst antal studenter har den högsta genomströmningssiffran och gruppen med flest studenter har lägst siffror. Man kan inte dra en kategorisk slutsats då mycket beror på studenters omständigheter, men gruppens storlek kan vara en faktor i genomströmningen.

Det finns ett mönster i studentgruppen: könsfördelning är ca. 85% kvinnor och 15% män med relativ stor åldersspridning (mellan 24-56 år), men en intressant utveckling från första till senaste kullen är en högre grad av etnisk diversitet vilket har tillfört ett mer komplext och tvärkulturellt perspektiv. Vi återkommer till analys av rekryteringsbas för utbildningen.

Utbildningen har för närvarande ingen direkt samverkan med andra institutioner eller lärosäten, men lärare från andra institutioner på SKH så som institutionerna för scenkonst, dans och cirkus samt från Konsthögskolan i Malmö har undervisat på utbildningen. Under 2017/18 deltog två gästlärare från Brasilien⁵ och under höstterminen 2018 bidrog en gästprofessor från Brasilien till undervisningen⁶. I processen av framtagande av *Svarta Spegel* arbetade utbildningsansvarig för att genomföra utbildningen i samarbete med andra institutioner och hade, i samråd med prefekten för Institutionen för skådespeleri, kontakt med bl.a. prefekten för dåvarande Operahögskolan och Dans och Cirkushögskolan. Det var på den tiden inte möjligt att ”samproducera” utbildningen. Orsaken till detta var att vid tidpunkten för sammanslagningen var varje del en fristående högskola med separat budget och man byggde inte kurser över dessa gränser.

4. Förutsättningar

Utbildningen anordnas av Institution för skådespeleri och har samma stöd och förutsättningar som övriga utbildningar på högskolan. Ekonomiavdelningen (Eavd) ger administrativt stöd och handledning vid planering av utbildningsbudget, faktura hantering och kostnader (gästlärare, studieresa, publiksmöten etc.).

⁴ **2017-18:** Tio antagna, åtta utexaminerade.

2018-19: Tolv antagna, nio utexaminerade.

2019-20: Sju antagna, sex utexaminerade.

⁵ Linnaeus-Palme partnerskapsutbyte.

⁶ *ibid.*

Utbildningsadministrationen (UA) stöder med handledning kring ändringar och tolkning av kursplaner, hantering av betyg, studieuppehåll och omexamination. De ger även stöd till hantering av ansökan, antagningsprocessen och att kommunicera med studenterna kring betyg, behörighet och andra frågor. Institutionen har sedan hösten 2019 en dedikerad utbildningsadministratör vilket är en stor hjälp. Det finns även bra stöd från institutionens administratör som gör anteckningar vid kursevalueringer t ex.

När det gäller arbets- och studiemiljö opererar SKH med två begrepp: *fysiska studiemiljön och psykosociala studiemiljön*⁷. Vad angår den fysiska studiemiljön har studenterna under två terminer tillgång till högskolans lokaler och resurser och kan använda skolans lokaler när de helst önskar. Utbildningen har en dedikerad undervisningslokal som användas både till det praktiska arbetet och teoretiska seminarium. Den dedikerade lokalen ger studenterna en bas och ”studio” som de kan använda till individuella studier och arbete.

Det finns tillgång till IT, teknisk support, skolans stationära datorer samt intranät. Studenterna får vid registrering en mejladress som skall användas vid all kommunikation som gäller högskolans verksamhet och de har ett ansvar att kolla sin skolmejl regelbundet.

De har tillgång till bibliotekets resurser (böcker, tidskrifter samt onlinekataloger och E-resurser) och det finns hjälp att tillgå när det gäller att söka relevant material i biblioteket.

Om studenterna vill använda kostymateljén finns det tillgång till skolans kostymavdelning och video, ljud och redigerings utrustning kan bokas. De två examinationer som leder fram till redovisning inför en publik sker i samarbete med teknisk personal och här erbjuds studenterna stöd av en tekniker (ljus och ljud) samt personal på kostymavdelningen. Förutom det material som finns att låna från kostymateljén och teknikförrådet finns en budget på 1000 kr per student.

När det gäller den *psykosociala miljön* har SKH arbetet med aktiva åtgärder till att främja lika rättigheter och möjligheter och motverka diskriminering; sedan hösten 2018 finns en broschyr som förtydligar ”hur studenter och anställda kan gå tillväga om de känner sig utsatta för eller bevittnar diskriminering, trakasserier eller kränkande särbehandling”⁸ För studenterna är det utbildningsansvarig kontaktperson i första hand och prefekt för institutionen för skådespeleri i andra hand. På SKH finns det en utsedd samordnare för studenter med behov av särskilt pedagogiskt stöd. Till denne vänder sig studenter med funktionsvariation⁹ (dyslexi, hörsel, synskador) och som därmed har ett behov av pedagogiskt stöd.

⁷ SKH”s dokument *Lika Villkor, lika värde*: ”SKH föredrar begreppen funktionsvariation, normbrytande funktionalitet eller normbrytande funktionsvariation framför funktionsnedsättning”, s.14.

⁸ *Stockholms konstnärliga högskolas plan för aktiva åtgärder för lika rättigheter, möjligheter och mot diskriminering verksamhetsåret 2020*, SKH 2019/571, s.9.

⁹ *ibid*, s.4.

Undervisningen utförs primärt av utbildningens huvudlärare som tar hand om administration, planering och kommunikation med studenterna och även är kursansvarig för tre av utbildningens fyra kurser. I den fjärde kursen genomförs med lärare från Institutionen för film och media (2017/18) och Institutionen för skådespeleri (2018/19 och 2019/20). Utbildningen har rekryterat lärare från Institution för skådespeleri, Institutionen för film och media och Institutionen för scenkonst samt externa gästlärare med professionell kompetens i röst, clown, kreativt skrivande, manus, shamanism (se bilaga 1), kreativa processer.

Utbildningsansvarig och huvudlärare har mer än 20 års erfarenhet från undervisning i rörelse och gestaltning på SKH och ansvarig för kursen *Examensarbete* (anställd sedan augusti 2018) har 17 års undervisningserfarenhet utomlands samt en PhD examen. För alla lärare på utbildningen gäller att de har professionell yrkes- samt undervisnings- erfarenhet som är relevanta för utbildningen.

Utvecklingsområden:

Utbildningen har bra förutsättningar på Institutionen för skådespeleri och har haft bra stöd från SKH administration och handläggare.

För närvarande finns det ingen studievägledare/studierektor på SKH vilket är problematiskt. Det blir uppenbart att denna funktion saknas i sambande med några situationer då studenter behövde ta studieuppehåll och i samband med formalia inför omexaminationer. Det är problematiskt att utbildnings- och kursansvarig måste vägleda dessa större frågor.

Arbetsgruppen rekommenderar att institutionen och högskolan tydligare informerar nya studenter (och nya lärare) vilket studentstöd högskolan och institutionen kan erbjuda, tex genom det informationsmaterial och muntlig information som studenter får.

Detta gäller även stöd till studenthälsovård; för närvarande har institutionen ingen dedikerad studenthälsovård eller psykolog som studenterna kan gå till. Om läraren ser att en student drabbas eller har problem får läraren ta hand om det själv, eller tillsammans med prefekt och kolleger, även om dom inte har specifik psykologisk utbildning. Från studentens perspektiv är de i en professionell relation med sina lärare och önskar kanske inte heller diskutera personliga problem med lärargruppen.

Utbildningen är tvärdisciplinär och gästlärare från olika yrkesområden har undervisat kullarna. För närvarande finns det ingen övergripande koordination av lärare inom SKH vilket gör det komplext att anlita kolleger från andra av högskolans institutioner. Som praktisk åtgärd rekommenderas en tydligare tjänsteplanering och arbetsförfarande mellan prefekter som gör det möjligt att anlita lärare från enskilda SKH institutioner.

Enligt utvärdering önskar studenterna en tydligare profil på institutionen. De har kommenterat att andra studenter inte känner till utbildningen och de kan känna sig liten anonyma.

5. Utformning, genomförande och resultat

5.1 Utbildningens innehåll och upplägg

Utbildningens övergripande tema och fokus är som sagt konstnärlig utveckling, fördjupande självreflektion genom tvärdisciplinära tekniker, arbete med kroppsliga- och röstpraktiker, skrivprocesser, dramaturgi samt reflektionstekniker. Utbildningen riktar sig mot verksamma konstnärer från olika konstnärliga discipliner (film, media, musik, teater, dans, bildkonst, kreativt skrivande tex roman och dikt) som önskar fördjupa sin egen professionella praxis och lär sig nya metoder, processer och konstnärliga uttryck. Studenterna lär sig tekniker för att på ett fördjupat sätt kunna *spegla sig själva* och varandra och därvid få syn på sin identitet som konstnär. Med utgångspunkt i de lärdomar som dragits från skådespelarutbildning är upplägget att studenten genom övningar, kollektiva processer, scenisk gestaltning och självreflektion lär sig hur de kan samverka med andras kompetenser inom och utanför det egna konstnärliga fältet. Upplägget för undervisningen är att skapa en *ensemblestruktur* som låter studenten utforska och ta risk som individ med stöd från en grupp av andra studenter/konstnärer.

Med lärdom och erfarenhet från undervisning i gestaltning och rörelse för skådespelare har utbildningens huvudlärare utvecklat olika fysiska metoder och reflektionsmetoder som används på utbildningen: *Kroppslig läsning- en kroppslig instudering av platser*, *”Kör-principen”* och *yogaträning för skådespelare* (se bilaga 1). I upplägget kombineras lärar-ledda fysiska workshops med övningar i skriv- och reflektionsprocesser samt dramaturgi och scenisk gestaltning. Genom dramaturgisk teori och enskilda konstnärers reflexiva skrivande¹⁰ introduceras olika dramaturgiska strukturer samt metoden inom gestaltning, kreativa processer och feedback/återkoppling. Dramaturgiska diskussioner hjälper även till att ge studenterna syn på kontext och teman och tankar inom aktuell konstnärlig praxis. Här är det särskilt viktigt att studenterna kan inspireras av hur andra konstnärer skriver och konceptualiserar praxis genom det skrivande.

Undervisningen utgår från tanken om att ha mod till att få erfarenhet genom praxis och att ’göra först’; under de två terminerna gör studenterna två upplägg till ett praktiskt laboratorium och de får inkludera och använda hela gruppen/ensemblen. Studenten arbetar med sin egna undersökning och frågeställning och får utrymme att kunna gestalta i rummet med andra deltagare och får erfarenhet av att strukturera ett deltagarbaserat workshopförlopp. Varje enskilt ”laboratorium” avslutas med en gemensam reflektionsdel för att i grupp kunna spegla varandras arbete och kunna samla ihop och arkivera den kritiska reflektionen för en senare analys och reflektion.

Det finns två examinerande publikmöten eller redovisningar under studieåret varvid studenten skall öppna upp och gestalta sin undersökning på scen och inför en publik. Inför publikmöte ingår som en gemensam uppgift att varje enskild student ska formulera sin vision inklusive de resurser och stöd som de behöver. Studenten lär sig att identifiera

¹⁰ Texter från tex *The Creative Critic* (2018).

sina behov gällande produktionen samt utveckla strategier för en fungerande dialog och ett fruktbart samarbete med teknik som stöder deras konstnärliga idéer, inom genomförbara ramar. Studenterna får individuell planeringstid med teatertechniker i en teaterstudio som hjälp för att utveckla material. Redovisningar visas i ett teatterum på skolan. Av praktiska och tekniska skäl är det inte möjligt för studenterna att göra redovisning på andra platser vilket betyder att redovisning riktas mot scenisk gestaltning¹¹.

Studenten sammanfattar och reflekterar kring sin utveckling under utbildningen genom en skriftlig essä som ventileras vid ett gruppseminarium. Essän utmanar studenten att få syn på den kreativa processen under året och därmed att identifiera processens dramaturgi. De får syn på problemfrågeställningens utveckling och hur de definierar sin roll och identitet som konstnär. Essän är även en möjlighet att experimentera med den skrivna formen. Utbildningen avslutas med en skriftlig slutreflexion och en gruppdiskussion.

Utbildningens fyra kurser utvärderas genom samtal med studenterna och en digital utvärdering.

Utvecklingsområden

Utifrån studenternas evalueringar kan arbetsgruppen sammanfatta att utbildningens innehåll och upplägg fungerar bra och koppling mellan praktiskt arbete och reflexion är bra för studenterna. Men även om de får mycket stöd och handledning finns fortfarande ett behov för mer hjälp och handledning när det gäller essäskrivning och integration av teoretiska perspektiv i skrivandet. Det är inte, för alla, helt tydligt hur teori kan integreras och det finns ett behov, även för lärarna, att undersöka andra modeller för text examinationen i kursen *Examensarbete* (rapporten återkommer till detta). De flesta studenter tycker skrivandet är en stor hjälp i arbetet, men lärarna själva tycker det finns ett behov att hitta modeller som kan integreras mer med det praktiska arbetet. Arbetsgruppen rekommenderar en revidering av kursplanen för examensarbetet. Det har fungerat bra att koppla examensarbete mer till studenternas andra redovisning/publikmöte och mer integration mellan dessa i framtiden vore bra.

Arbetsgruppen rekommenderar att studenter skall få mer inblick i de metoder som används i undervisningen. Det kommer att hjälpa de studerande att stärka och vässa egna metoder och förstå att utbildningen byggs på existerande traditioner som även är förankrade i kulturella kontexter. Det vill ge stöd till behovet att integrera mer medvetet kring kontext och förståelse för hur teknik, metod och process kan ha en forskningsförankring och vara en utgångspunkt för konstnärlig forskning.

¹¹ De första två kullarna fick möjlighet att genomföra publikmöten utanför skolan. Genom de efterföljande utvärderingarna, med både studenter och den teknisk personal, kom utbildningsansvarig fram till att fördelarna med en extern lokal var färre än nackdelarna. Det viktiga är att studenterna får bättre förutsättningar att få publik vilket är viktigt för den lärande processen, dvs. att få möjlighet att exponera sina processer i möte med en publik.

5.1.1 Måluppfyllelse (nationella och lokala mål)

Det finns 4 kurser och det finns 4 examinationer (I *Den speglande myten* och *Speglande jaget* finns det delmoment: 1) synopsis och 2) genomförande inför publik

Inom kurs 1 (*Den Speglande Myten*, 30HP) definierar studenten först en frågeställning och sen omsätts den till scenisk gestaltning inför en publik. Kursen examineras i form av två delexaminationer: 1) En synopsis med beskrivning av frågeställning och hur denna omsätts till scenisk gestaltning. 2) Scenisk gestaltning inför en publik med tillhörande muntlig reflexion. Lärandemål för kursen är att studenten skall kunna skapa och förverkliga egna idéer; kunna självständigt identifiera, formulera och lösa konstnärliga och gestaltningsmässiga problem; kunna arbeta med dialektiska skrivprocesser; kunna använda feedback-metoder. Att studenten arbetar fram en kortare praktiskt redovisning av sin konstnärliga problemformulering. Studenten bedöms på förmågan att förhålla sig analytiskt i förhållande vad hen undersöker genom denna redovisning och att påvisa samarbetsförmåga i samband med det gemensamma publikmötet

Inom kurs 2 (*Examensarbete*, 15 HP) sammanfattar och reflekterar studenten skriftligt genom en essä sin konstnärliga utveckling under utbildningen. Essän ventileras vid ett gruppseminarium. Lärandemål för kursen är att studenten skall kunna på ett självständigt och fördjupat sätt undersöka och reflektera över sin egna konstnärliga erfarenheter och uppnådda insikter.

Inom kurs 3 (*Det Speglande Jaget*, 12 HP) redovisar, inför en publik, studenten resultatet av ett års arbete med sin frågeställning. Lärandemål är att studenten skall självständigt kunna reflektera över sin egen roll i en laborativ konstnärlig process och gestalta denna självständiga reflektion i performativ form. Examinationen sker genom att studenten arbetar fram en kortare praktisk redovisning av sin konstnärliga problemformulering och kan påvisa samarbetsförmåga i samband med det gemensamma publikmötet. Här finns, som i *Den Speglande Myten* delexaminationer: 1) synopsis och 2) genomförande inför publik.

Inom kurs 4 (*Slutreflexion*, 3HP) reflekterar studenten skriftligt och muntligt kring hela året. Studenten skall kunna argumentera, motivera och förklara egna val i diskussioner kring den konstnärliga process. Studenten bedöms på förmågan att ringa in och reflektera kring insikter gjorda under hela utbildningen och med fokus på sitt arbete som konstnär. Studenten skall även reflektera hur dessa insikter kan bidra till det fortsatta professionella arbetet inklusive konstnärlig hållbarhet

I de enskilda kursplanerna nås högskoleförordningens mål för konstnärlig magisterutbildning på olika sätt:

Högskoleförordningens mål för konstnärlig magisterutbildning

Här visas i vilka examinationer högskoleförordningens lärandemål implementeras:

Kunskap och förståelse

Studenten ska:

- visa kunskap och förståelse inom scen och media (huvudområde för utbildningen), inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete (**examineras i kurs 1, 2 & 3**). Studenten examineras i förmågan att gestalta en praktisk undersökning på scen inför en publik samt kunna formulera en muntlig reflexion kring denna inför samma publik och reflektera kring egna kunskaper i en skriftlig reflexion i en essä.

- visa *fördjupad eller breddad kunskap om och erfarenhet av metod och processer inom området* (**examineras praktiskt i kurs 1&3 och teoretisk i kurs 2&4**).

Färdighet och förmåga

Studenten ska:

- visa förmåga att självständigt beskriva, analysera och tolka form, teknik och innehåll samt att kritiskt reflektera över sitt eget och andras konstnärliga förhållningssätt inom huvudområdet för utbildningen (**examineras i kurs 2 & 4**),

- visa förmåga att med ett personligt uttryck skapa och förverkliga egna idéer, att självständigt identifiera, formulera och lösa konstnärliga och gestaltningsmässiga problem samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade konstnärliga uppgifter inom givna tidsramar (**examineras i kurs 1&3**),

- visa förmåga att muntligt och skriftligt eller på annat sätt klart redogöra för och diskutera sin verksamhet och konstnärliga frågeställningar i dialog med olika grupper (**examineras i kurs 1-4**),

- visa sådan färdighet och kunskap som fordras för att självständigt verka i arbetslivet (**examineras i kurs 1-3**).

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Studenten ska:

- visa insikt om konstens roll i samhället (**examineras i kurs 4**),

- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling (**examineras i kurs 2&4**).

Utvecklingsområden

Om man tittar på kursplanernas lärandemål kan lärandemålen synas lite upprepade och det finns utvecklingspotential i att förtydliga skillnad mellan särskilt kurs 2 och 4. Kurs 2 och 4 kan verka ha samma syfte även om dessa innehåller olika examinationer. Man kan också förtydliga progressionen från Kurs 1 till Kurs 3. Här är tanken att studenten i examination redovisar en utveckling under året, och det kan bli mer tydligt hur denna progression syns och examineras. Lärandemålen i 2 och 4 är också lika även om de två uppgifterna i praxis är olika. Högskoleförordningen preciserar att det är viktigt att utbildningen skall skapa förutsättningar för: ”fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete” och ”visa insikt om konstens roll i samhället”. Här finns

utvecklingspotential för mer integration av diskussioner och innehåll som pekar mot kontext och samhälle. För närvarande finns dessa diskussioner i kursen *Examensarbete*.

Undervisningen och studenterna introduceras till forskning genom gästföreläsningar, genom att läsa akademiska texter samt högskolans forskningsseminarium. Men det finns inget krav i de 4 kurser att studenten skall förhålla sig till konstens roll eller aktuell forskning. Det är inte alltid helt tydligt hur vissa lärandemål examineras, t.ex. inom examination 1 finns två lärandemål (1. kunna arbeta med dialektiska skrivprocesser och 2. kunna använda feedback-metoder) som inte direkt examineras. Här är det bara 2 av de 4 lärandemål (1. kunna skapa och förverkliga egna idéer och 2. självständigt kunna identifiera, formulera och lösa konstnärliga och gestaltningsmässiga problem) som tydligt examineras. Här kan man överväga att förtydliga hur och var inom utbildningen dessa examineras. Till exempel kan man integrera mer strukturerad reflexion inom kurs 2 (*Examensarbete*).

De kursansvariga lärarna och huvudlärare är examinator på egna kursen och studenterna är hittills nöjda med det system, men arbetsgruppen rekommenderar en mer systematiserad process för återkoppling så att studenterna förstår diskrepansen mellan godkänt och underkänt.

5.1.2 Mobilitet internt, nationellt och internationellt

Det finns för närvarande inget tydligt utrymme för mobilitet och det hänger ihop med dels begränsad tidsram (1 årig magisterutbildning) och dels att utbildningen har en struktur som bygger på ett kontinuerligt arbete med gruppen inspirerat av den hermeneutiska cirkeln som metod för lärandet. Vi återkommer till detta i kapitel 5.1.3. Utbildningen försöker att skapa ett holistiskt och kontinuerligt förlopp och studenten måste ta sig igenom alla steg, kronologiskt, för att kunna sammanfatta sitt lärande under utbildningen. Utbildningens struktur är att varje kurs är en 'byggsten' till nästa kurs för att studenten kan lära sig att vara i process inom en ensemble. Det är därför viktigt att kunna "hålla samman" gruppen under hela året och det har varit tydligt att när studenter, av olika skäl, är borta från utbildningen är det en utmaning att kliva in i grupparbetet igen. En utmaning med mobilitet, nationellt och internationellt är att studenten inte upplever utbildningen i sin helhet. Den pedagogiska tanken som ligger i grunden för denna utbildning, nämligen att en stabil sammansättning av gruppen och ensemblen som en viktig del av den individuella students utveckling är en förutsättning för en fördjupad, kritiskt reflekterande process. Om en av studenterna i en studentkull ej deltar i utbildningen för att t.ex. gå en annan kurs eller en student från en annan utbildning går en kurs inom utbildningsprogrammet *Svarta Speglar* ändras förutsättningarna för utbildningen.

Det finns ett dilemma med att det å ena sidan är pedagogiskt viktigt att skapa en tillitsfull "grupp- och ensembledynamik" och det tar tid och kräver att gruppen tillbringar mycket tid tillsammans. Förutom "gemenskap" handlar det också om en stadig plattform för kritisk reflektion (feedback-metoder) samt att kunna följa och spegla varandras process under en längre tid. Ett viktigt, återkommande moment i utbildningen är

feedbackmetoder. Att utveckla förmågan att både ta emot och ge feedback bygger på att gruppen över tid fördjupar dessa tekniker tillsammans. Genom en stabil ensemble som plattform kan studenterna på ett konstruktivt sätt fördjupa det kritiska tänkandet och utmana varandra utifrån den gemensamma processen. På den andan sidan är det som fattas i en sådan ”bubbla” en mer handgriplig dialog med konkret kontext som kan ge studenterna en möjlighet att skapa ett större nätverk och på det sättet vara mer befordrande för lärandemålet *fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete*. Det kan vara en idé att öppna upp för möjligheten att ta in studenter från andra institutioner under året. Gästlärare från tex Brasilien har gett studenter viktig kulturell input. En viktig fråga, också i förhållandet till breddad rekrytering, är vikten av att integrera mer kulturell diversitet i innehållet.

En annan viktig fråga är om studieresan kan användas som en möjlighet att lära sig mer om andra konstnärliga kontexter och särskild hur kontext kan influera och inverka på process och metod. Studenterna har på utvärderingen kommenterat att de önskar kontakt till aktuellt forskningsarbete och andra studenter på SKH. En intressant och nödvändig fråga är om samverkan med andra institutioner, lärare och studenter, kan ge utbildningen mer stöd i relation till det nationella lärandemålet ”visa insikt om konstens roll i samhället”.

5.1.3 Progression mellan kurser inom program

Utbildningens form, som nämns ovan, är inspirerad av tanken om den hermeneutiska cirkeln (spiralen)¹² som princip för inläring istället för det linjära tänkandet. Det gäller dels tanken om fördjupning genom att återkomma till samma moment. Dels att meningen hos en del kan förstås om den sätts i samband med helheten; de två huvudmomenten, kroppslig reflektion och de olika uppgifterna med fokus på skriftligt reflekterande. Essäarbete i termin två bygger på de erfarenheter som studenter gör under den första terminen. Den näst sista övningen, publikmöte 2 (kurs 3), är kopplat till det reflekterande essäarbetet (kurs 2), för att nämna några exempel.

Det första kursen *Den Speglande Myten* introducerar studentent till fysiskt ensemblearbete. I denna kurs introduceras alla utbildningens element (kroppen som instrument, röst övningar, kreativt och reflekterande skrivande, feedback och självreflektionmetoden, individuell undersökning genom laborationsövningar, scenisk gestaltning, dramaturgi och publikmöte). Kursen ger en bas för *fördjupad eller breddad kunskap om och erfarenhet av metod och processer inom scenområdet*. Träningen i kursen skall utveckla studentens lyhördhet, sensibilitet, sceniska närvaro, kroppsgehör och fysik i förhållande till grupp känsla, samspel, ensemblekänslighet och musikalitet med element som puls, timing och rytm,¹³ och undervisningens upplägg förbereder således studenterna på att utföra en fysisk gestaltning av idéarbete samt agera som en ”individuell kropp” inom ensemblen. Tanken är att kroppen och rösten innehåller kunskap och

¹² <https://www.fil.lu.se/media/utbildning/dokument/kurser/FTEA12/20122/Vetenskapsteori8.pdf>

¹³ *Kroppsliga Iakttagelser. Kroppen som instrument – på spaning efter nya kroppsliga kompetenser* (Plaude 2015), s.12.

medvetande som kan ge studenten ett viktigt perspektiv på sig själv, utmana den egna självbilden samt inspirera till konkreta idéer.

Sammanfattande kan man säga att utbildningen har en fenomenologisk utgångspunkt med fokus på de erfarenheter och den reflexion som arbetet med kroppen väcker. Detta fokus är förankrat i en pedagogisk tanke att studenten skall göra praktiska erfarenheter först och sen reflektera och teoretisera, kontinuerligt arkivera "sitt görande" genom att föra en egen fältdagbok. På det sättet får studenten utrymme att reflektera utifrån *det konkreta* och utifrån praktiska erfarenheter. Senare i första kursen introduceras studenten till laborationsövningar som ger studenten utrymme att kunna förbereda sitt publikmöte och gestaltungsförslag utifrån den individuella undersökningen. Kursen avslutas med publikmöte och feedback.

Det skrivande och den dramaturgiska reflektionen är som sagt en viktig del av första kurs och i andra kursen *Examensarbete* får studenten samla sina reflektioner och tankar kring deras utveckling under första terminen. Genom skrivövningar, diskussioner kring process och gestaltning, genom en essä, kring deras individuella undersökning och de erfarenheter och insikter de har gjort under utbildningen hittills, får studenten fokusera på att reflektera.

Essän hjälper studenten samla ihop reflektioner och vässa problemfrågeställningen innan det andra publikmötet. Inom tredje kursen *Det Speglande Jaget* fortsätter och fördjupas det praktiska arbetet och studenten återkommer till en scenisk gestaltning av sin undersökning. Efter arbetet med essän blir det ofta tydligt för studenterna vad som är det viktigaste i sin undersökning. Utbildningen avslutas med fjärde kurs *Slutreflektion* med en skriftlig reflektion samt gruppdiskussion och återkoppling.

Denna progression mellan kurserna fungera bra och studenterna har kommenterat att strukturen fungerar pedagogiskt särskild bra. Det har diskuterats om kursen *Examensarbete* skall följa *Det Speglande Jaget*, men placeringen gör att de återkommer till gestaltning av problemfrågeställningen och publikmötet med nya insikter genom essäskrivandet.

Studenternas reflektioner i essän har varit särdeles intressanta och med ett högt reflektion nivå. Studenterna har själva kommenterat att det har varit viktigt att få utrymme för att kunna inventera och reflektera, särskilt i förberedelse kring det sista publikmötet. På det sättet fungerar essän som en bro mellan de två publikmötena, redovisningarna och hjälpen till studenterna att fördjupa sin undersökning och koppla det reflexiva till det praktiska arbetet.

5.2 Examination

5.2.1 Examinationsformer

Utbildningen har följande examinationsformer: inlämning av skriftlig synopsis inför publikmöte; praktisk gestaltning samt muntlig presentation inför publik (2 x redovisning); inlämning av skriftlig essä som inkluderar muntlig ventilerings; skriftlig reflektion samt muntlig ventilerings.

Termin 1: Kurs 1 - *Den Speglande Myten* (30hp). Kursmomenten examineras i slutet av termin ett i form av en performativ gestaltning - med tillhörande muntlig analys - av under utbildningen gjorda insikter om den egna konstnärliga praktiken. Examinationen sker i två steg: studenten ska skriva en analys av konstnärliga problemformuleringar och hur dom tänker gestalta den praktiskt under ett femtonminuters publikmöte (5 minuters gestaltungsdel med efterföljande 10 minuters samtal och reflektion). När denna synopsis är godkänd kommer den praktiska delen/examinationen i form av ett 15 minuters publikmöte (5 minuters gestaltning och ca 10 minuters samtal och reflektion) som utgör en gestaltning av frågeställningen och ett reflekterande samtal i förhållande till den.

Termin 2: Kurs 2 - *Examensarbete* (15hp) I essäform undersöker och reflekterar studenten över sina under programmet gjorda konstnärliga erfarenheter och uppnådda insikter.¹⁴ I en skriven essä skall studenten sammanfatta och artikulera vidgade insikter i en skriven form. Essän följs upp med ett essäventileringsseminarium.

Termin 2: Kurs 3 - *Det Speglande Jaget* (12 hp) Kursmomenten examineras i form av en performativ exposition av studentens under utbildningen gjorda insikter om den egna konstnärliga praktiken. Bedömning görs av studentens förmåga att självständigt reflektera över sin egen roll i en laborativ konstnärlig process. Bedömning görs även av studentens förmåga att gestalta denna självständiga reflektion i performativ form. Under examinationen examineras det andra publikmötet. Erfarenheter och undersökningen från det första publikmötet utvecklas och presenteras inför en publik och examinator. Första publikmötet är kopplat till erfarenheter och reflektioner gjorda under laborarieperioderna som i sin tur kopplar till studentens egen individuella frågeställning eller dilemma. Det andra publikmötet är en vidareutveckling av reflektionsprocessen från termin ett och inkluderar även det studenten har fått syn på under essäprocessen samt under studieresan.

Studenten exponerar inför en publik en praktisk, konstnärlig presentation av delar ur sin reflekterande process. Syfte med denna uppgift, att exponera sitt reflekterande material inför en publik, är att ”nosa på” metoden som bl.a. används i samband med redovisning av viss konstnärlig forskning, den så kallade ”expositionen”.

Termin 2: Kurs 4 - *Slutreflektion* (3hp) Kursmomenten examineras genom att studenten presenterar sin argumentation och identifikation vid ett avslutande diskussionsseminarium. Bedömning görs av studentens förmåga att argumentera, motivera och förklara egna val i diskussioner kring den konstnärliga självreflektionen, samt studentens förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap. Denna examination ger studenten möjlighet att sammanfatta hela förloppet och studieåret i samtal med sina medstudenter.

¹⁴ Kursplanen för ”Examensarbete”

Utvecklingsområden

Arbetet med essän (*Examensarbete*) är kanske ett av dom mest utmanande momenten under utbildningen, huvudsakligen för att de flesta studenterna är mer praktikorienterade, och ordet ”essän” väcker associationer till en ”akademisk uppsats”. Hittills har studenterna haft en känsla av att kunna vara i konstnärlig process och arbetet med essän kan kännas som en chock för att de ska konkretisera hela processen. Även om de andra examinationerna under utbildningen inte är kravlösa verkar examinationen i *Examensarbete* som en ”riktig” examination och det skrivna ordet verkar, som studenter har kommenterat det, skrämmande ”permanent”. En student sa att med essän kan dom inte ”gömma sig mer”. Och även om det finns och ges mycket stöd i form av individuell handledning, återkoppling och feedback, är *Examensarbete* det moment som studenten behöver ta mest hjälp och stöd i och det är den examination som under utbildningen gör dem mest osäkra. Det visar sig i kursvärderingar att studenter kommenterar att de vill ha fler modeller och mer hjälp att lära sig att skriva. Så här finns en del utvecklingspotential för hur man kan integrera det reflekterande skrivandet eller essän ännu mer från början, och på det sättet göra *Examensarbete* till en kulmen av en process. Om studenterna får mer hjälp till att lära sig att skriva skulle man vilja integrera mer undervisning i akademisk och reflekterande skrivande vilket inte har varit utbildningens upplägg. Här kan man med fördel göra om kursplanen så att essän inte blir en uppsummering men kanske mer en slags processverktyg. Det finns för närvarande en ”slutreflektion”. En examination som kan användas till att reflektera över hela processen.

Utmaningen är att det måste finns en längre skriftlig uppgift som kan laddas upp på DIVA, men det skulle vara intressant om studenten kan använda högskolans online forskningsresurs ”Research Catalogue” mer i arbetet.

Utbildningen är en konstnärlig utbildning och det finns många olika sätt att reflektera över och kring praxis. Det rekommenderas att man gör om kursplanen och definierar andra former för examination. En skriven essä kan vara en möjlighet men en presentation eller processdokumentation kan vara andra optioner som är mer relevant för en konstnärlig praxis och utbildning. Förslaget är även att undersöka fler modeller för skrivande inom konstnärliga forskning och skapa en litteraturlista som kan ingå i kursplanen.

5.2.2 Bedömningskriterier vid examination

De sex examinationsmomenten bedöms med godkänd/underkänd.

Kurs 1 *Den speglade Myten*

- Att studenten arbetar fram en kortare praktisk redovisning av sin konstnärliga problemformulering
- Att studenten kan förhålla sig analytiskt i förhållande vad hen undersöker genom denna redovisning
- Påvisa samarbetsförmåga i samband med det gemensamma publikmötet

Kurs 2 *Examensarbete*

- Förmåga att presentera insikter som har gjorts under kursen kring din roll som konstnär och din konstnärliga praxis
- Förmåga att balansera beskrivning och analys
- Förmåga att kommunicera, fokusera och strukturera reflektioner och insikter
- Förmåga att respondera reflekterat på frågor och kommentarer från grupp och examinator under ventileringsseminarium

Kurs 3 *Det speglade Jaget:*

- Att studenten arbetar fram en kortare praktisk redovisning av sin konstnärliga problemformulering
- Att studenten kan ta vara på reflektioner gjorda under publikmöte ett, essäarbete och på ett fördjupat sätt förhålla sig analytiskt i förhållande till vad hen undersöker genom denna redovisning
- Påvisa samarbetsförmåga i samband med det gemensamma publikmötet

Kurs 4 *Slutreflektion*

- Att studenten kan ringa in och reflektera kring insikter gjorda under hela utbildningen och med fokus på sitt arbete som konstnär
- Att studenten reflekterar över hur dessa insikter kan bidra till det fortsatta professionella arbetet inklusive konstnärlig hållbarhet

Utvecklingsområden

arbetsgruppen rekommenderar att kursplanerna revideras så det blir mer tydligt vad som är lärandemål och vad som är bedömningskriterier och att diskrepansen mellan godkänd och inte godkänd blir tydligare för lärare och studenter. Uppgifterna för examinationerna är tydliga, men det finns utvecklingspotential i arbetet med att förtydliga bedömningskriterier och beskrivning av godkänd/inte godkänd, krav och kriterier. Exempelvis *Examensarbete*, där fokuseras i bedömningskriterierna på förmågan att reflektera och kunna balansera beskrivning och analys samt kommunicera och strukturera innehåll. Studenten bedöms inte på hur kreativt eller experimenterande innehållet är presenterat. Det viktiga är att studenten visar reflektions- och kommunikationsförmågan. Om det finns för mycket beskrivning och ingen analys är det ett problem och om det bara finns reflektion, men inga konkreta exempel är det ett problem för att det skrivande blir för abstrakt och det fattas kontext som gör att läsaren kan hänga med.

5.2.3 Förutsättningar och former för omexamination

SKH har fattat beslut om omexamination: ”Vid beslut om ny/revidering av kursplan ska finnas tydligt angivet i samtliga kursplaner respektive studiehandledningar hur och när

omtentamen sker”.¹⁵ För närvarande finns denna information inte i kursplanerna men möjligheten finns. Om studenten inte är godkänd eller av andra skäl inte har hunnit lämna in eller genomföra examinationen får dom kommentarer från examinator och nytt datum samt erbjudan om handledning. Hittills har formen för om-examinationen varit att studenten skall lämna in eller presentera samma uppgift men med tydliga förberedelser. Alla studenter har haft möjlighet till omexamination och har inte behövt lämna in dokumentation från läkare eller annan dokumentation för att få ett nytt datum.

Utvecklingsområden

Att tydliggöra kriterier, former och möjligheter för omexamination i en kursplan i de enskilda kurserna i början av kursen samt lägga till den informationen i reviderad kursplan och studiehandledning. Övergripande kan man säga att alla kursplaner behöver revideras för att förtydliga kriterier och omexamination.

5.3 Forskningsförankring

Utbildningen baseras i första instans på utbildningsansvarigs forskning och pedagogiska praxis, som är sammanfattat i publikationen *Kroppsliga Iakttagelser. Kroppen som instrument – på spaning efter nya kroppsliga kompetenser*. Kroppen som instrument består av olika typer av övningar och aktiviteter. Dessa vilar på huvudlärarens mångåriga erfarenhet och konstnärliga forskning som lektor i rörelsegestaltning och rytmik och den metod hon utvecklat, vilken i sin tur vilar på andra beprövade metoder och tekniker som bl. a: Viewpoints (Anne Bogart/SITI Company); Rytmik (Émile Jaques-Dalcroze) gällande framförallt andningens centrala roll för konstnärligt arbete samt kroppslig kompetens med fokus på musikalitet, förhållanden mellan ensemble och scenisk kommunikation via den klingande kroppen i rummet.); Roy Hart, enligt Nadine George (fokus på röstens betydelse både som teknik för gestaltning och kroppslig kännedom); Yoga och meditation (se bilag); Kroppslig läsning: ”Kör-principen” och yogaträning för skådespelare (se bilaga 1). Det är fokus på reflektion kopplat till den kroppsliga kompetensen samt praktisk kunskap som ligger i grund för denna utbildning, och utbildningen är därvid kopplat till Institutionens forskning tex professor Maria Johanssons avhandling *Skådespelarens Praktiska Kunskap* (2012) och Pia Olbys bok *Sången ädla känslor föder: sånggestaltning; möte mellan musikalisk och scenisk gestaltning på lika villkor*.

Undervisningen i dramaturgi och kreativt skrivande baseras på Alexander Skantzes egna professionella erfarenhet, både som författare (roman och filmmanus) och som lärare i dramaturgi och manus på Film- och Medieinstitutionen, samt på Synne Behrndts forskning i Dramaturgi. Behrndt är författare till artiklar kring dramaturgi och medförfattare till boken *Dramaturgy and Performance* (2008/2016).

¹⁵ Wettmark, Frida (2019) *Lika villkor, lika värde*. Stockholms konstnärliga högskolas plan för aktiva åtgärder för lika rättigheter, möjligheter och mot diskriminering verksamhetsåret 2020

Utvecklingsområden

Utbildningen är förankrad i lärarnas egna professionella erfarenhet och akademiska forskning och ett utvecklingsområde kan vara att förtydliga den forskning som är relevant för utbildningen, tex konstnärlig forskning och forskning inom kreativa processer. Här finns även möjlighet att integrera studenterna i SKHs studie- och forskningsmiljö text genom forskningsseminarium och skolans konstnärliga forskningskonferenser.

5.4 Progression mellan utbildningsnivåer

För att bli antagen på magisterutbildningen *Svarta Spegel* skall studenten ha grundläggande behörighet för programstudier på avancerad nivå och måsta uppfylla den särskilda behörigheten som består av konstnärlig- eller annan kandidatexamen, svenska 1, 2 och 3 eller motsvarande och engelska 5 eller motsvarande. Om de formella behörighetskraven inte uppfylls kan studenten ansöka om att bedömas på motsvarande kunskaper dvs ”reell kompetens”. Som värdefulla förkunskaper viktas erfarenhet som utövande konstnär inom dans, cirkus, performance, bildkonst, regi, dramatik, skrivande, eller musik. En del studenter har många års professionell erfarenhet inom konstnärliga områden och har därför mycket värdefull ”reell kompetens”. Magistern ger alltså möjlighet att kunna studera på utbildningen med enbart yrkeserfarenhet. Det är en fördel i det praktiska arbetet men det kan ge utmaningar i relation till examensarbete för att studenten inte har mycket erfarenhet med reflektivt skrivande.

Utvecklingsområden

Utbildningen har möjlighet att vara forskningsförberedande och att kunna förbereda studenten på en masterutbildning eller en senare doktorandanställning. Texter och läsning (även på engelska) har funnits på examensarbete och det är nödvändigt att introducera tydligare metodisk medvetenhet på hela utbildningen. Fördelen är att studenten är förberedd till nästa utbildningsnivå (masterutbildning); nackdelen är att man bliver metodisk och pedagogiskt tydlig men man förlorar kanske den kvalité som många studenter har pekat på: det faktum att de lär sig att göra först och reflektera sen ger ett mod till att ta risker och på det sättet kommer de djupare i undersökning. Men mer metodmedvetenhet och mer kritiska perspektiv och kontext kan vara bra för att studenten kan ta sig in på nästa utbildningsnivå.

6. Hållbar utveckling

I prefektens årsrapport beskrivs institutionens roll som ”att utbilda skådespelare och konstnärliga forskare till att bli drivkrafter inom sitt område”¹⁶ och en övergripande syfte med *Svarta speglar* är att hjälpa studenten utveckla verktyg för att kunna skapa *konstnärlig hållbarhet*. De kroppsliga erfarenheterna inklusive reflektion är en del i arbetet med att vässa medvetenheten kring process och därvid hjälpa studenten att få syn på hur man – genom olika metoder - kan utveckla och anpassa egna processer. Med

¹⁶ Beskrivning från prefektens årsrapport (2019).

utgångspunkt i en professionell bransch som ändras och kräver anpassningsförmåga och flexibilitet, är syftet med utbildningen att förbereda studenten att kunna skapa sin egen kontext och projekt. Utbildningen syftar till att ge kompetens inom konstnärligt skapande, men studenten tar också med sig kompetens att kunna samverka med andra yrkesgrupper, hantera stress, våga ta (nödvändiga) konstnärliga risker i förhållande till deadlines.

Genom självreflektion når studenten större medvetenhet och fördjupning kring egna metoder för eget konstnärligt skapande. Men också de mentala och fysiska metoderna inkl. skriftlig reflektion med fokus på hållbara processer inkl. återhämtning. Att fokusera på sin process istället för prestation. Utbildningen hjälper till att ringa in och formulera styrkor och utvecklingsområden.

Det mönster som framträder efter snart tre år med utbildningen är att studenterna håller kontakten med varann och även har börjat göra gemensamma projekt. Tidigare års grupper träffas fortfarande och använder gruppen som kreativt stöd och ”sparring”.

I utvärderingssamtal med studenterna blir det tydligt att det pedagogiska upplägget med att arbeta med kroppen, det kollektivt skapande och att kunna använda gruppen i egen undersökning är viktig i skapandet av tillit och konstnärligt mod. Men arbetet med kroppen som instrument är också viktigt för studenterna för att det ger nya insikter och ingångar. Konstnärer som hittills har arbetat mycket med text, film eller bild blir intresserad av andra konstnärliga uttryck och hur kroppen, det fysiska och ordlösa uttrycket, kan skapa berättelser och kommunikation. Motsatt integrerar utbildningen också skrivande. Den första terminen har studenter kreativa skrivövningar och uppgifter och de som inte skriver eller använder text upptäcker sin *skrivande röst*.

Det är intressant att sedan 2017 har studenterna på utbildningen rekryterats från många olika yrkesområden och konstdiscipliner (teater, film, dans, musik, skrivande, bild och dikt Konst), och på det sätt har utbildningen potential att kunna vara en övergripande utbildning som, med ett tvär- och interdisciplinärt perspektiv förenar fler utbildningar och institutioner på högskolan. Mötet mellan konstdiscipliner samt skådespelartekniska processer som förankring är en av utbildningens kvalitet. Det är typiskt att under utbildningen upptäcker studenterna nya sidor av sig själv samt nya former för arbetsmetod. Det finns en del exempel på studenter som genom mötet med studenter från andra konstformer och mötet med skådespelarteknisk process har fått upp blicken på egen konstpraxis på ett nytt sätt: en student upptäcker ”den skrivande kroppen” och en filmregissör upptäcker improvisation och det ”ordlösa”. En konklusion är att mötet mellan olika konstdiscipliner och arbetsprocesser har skapat en interdisciplinär studiemiljö som har givit studenterna nya verktyg och därmed fler möjligheter för samarbete med andra. Utbildningen kan vara ett förebild för hur man kan skapa en interdisciplinär studiemiljö och här är det intressant att fokus inte i första hand är på det interdisciplinära eller på att producera konst, men fokus är på process, metod och att skapa ingång till kreativitet. Gemensamt för alla studenter på utbildningen är ett intresse för att få utrymme att kunna skapa, utforska och få syn på deras kreativa källa. En

intressant konklusion är att detta fokus har gjort att utbildningen har lyckats rekrytera en interdisciplinär studentgrupp och det öppnar för möjligheten att bredda rekrytering till andra områden, tex kulturarbetare och ickekunstnärer som önskar att använda kreativa och konstnärliga verktyg och metod i egna processer.

En student påpekade att för att kunna utveckla sig som konstnär var det viktigt att vara en del av en grupp där hen inte skulle behöva tänka på relationen mellan människor som ”transaktioner”. I den professionella världen är relationen ofta baserad på en transaktion och man fokuserar på vad man kan uppnå i interaktionen med andra.

Svarta Spegel är en övergripande tvärdisciplinär utbildning som kombinerar och samlar fler av Stockholms konstnärliga högskolas kandidatprogram. Om det från skolans sida finns en önskan om att skapa fler tvärdisciplinära samarbeten mellan institutionerna är *Svarta Spegel* utbildningen ett exempel på hur man kan samla en tvärdisciplinär grupp av studenter och lärare.

7. Breddad rekrytering och breddat deltagande

Som skrivits tidigare baseras urval på en skriftlig ansökan och genom intervjuer och en workshop. <https://padlet.com/ithunatverket/uka9>

Urvalsgruppen består av tre lärare som har undervisat på utbildningen. Utbildningen är utlyst på skolans hemsida, men erfarenheten är att det mest effektiva rekryteringsmedlet är tidigare studenter som har talat om utbildningen för andra och på det sätt spridit information. Även om utbildningens pedagogiska principer utgått från skådespelarteknisk träning är det inget krav att sökande har erfarenhet av skådespeleri. Detta beror på att utbildningen *Svarta Spegel* riktar sig till sökande som har konstnärliga erfarenheter och har en självständig samt dokumenterad konstnärlig praxis.

Studenterna har kandidat- och magisterexamen från andra områden, t.ex. kandidatexamen från tidigare Dramatiska institutet, (bl.a. teater-dramatik/dramaturgi, regi, filmmanus), kandidat och masterexamen från Konstfack, Danshögskolan samt andra utbildningar utomlands. Ett flertal verksamma skådespelare på utbildningen har andra typer av utbildningar både i Sverige och utomlands (2 skådespelare i varje klass). Utbildningen har potential att kunna bredda sin rekrytering i och med att den har lyckats rekrytera studenter från olika konstnärliga och utbildningsmässiga bakgrunder och här kan man med fördel försöka att utvidga det metodiska och teoretiska innehållet inom utbildningen.

Utbildningen har hittills rekryterat mellan 7-12 studenter varje omgång : 2017-18 (10 studenter); 2018-2019 (12 studenter); 2019-20 (7 studenter) med ålders spridning 24-56 år, och studenter från många olika konstnärliga och kreativa bakgrunder: teater, dans, film, visuell konst, dokumentärfilm, poesi, romanskrivande, musik har antagits. Om utbildningen hittills har haft bred konstnärlig och åldersmässig spridning, finns det fortfarande en utmaning när det gäller att bredda rekrytering och deltagande i relation till kön och etnisk diversitet. Utmaningen med att bredda deltagandet är kanske också att utbildningen riktar sig tydligt mot studenter som redan har en konstnärlig praxis eller som har tid och möjlighet för att reflektera över sin praxis. Innevarande års antagning är den

etniskt mest diversifierade kullen hittills och det har varit tydligt att berättelser och frågeställningar som tillkommit utifrån olika kulturella erfarenheter har gett utbildningen en ny dimension och komplexitet.

Hittills har majoriteten av studenterna haft sin bas i Stockholm vid ansökan till utbildningen och rekryteringsbasen är primärt Stockholms ”lokala” konstnärliga miljö. En del studenter har tagit andra kurser på Stockholms konstnärliga högskola, medan andra är ”förstagångsstudenter” på högskolan. Undervisningsspråket är primärt svenska och utbildningen har därför bara haft sökanden av studenter som behärskar svenska. Här finns utvecklingspotential eftersom det är möjligt att undervisa mer på engelska och kunna inkludera fler internationella sökande. Som sagt finns det här utvecklingspotential i att integrera diversitet och interkulturella perspektiv. Detta är en fråga för utveckling av utbildningens innehåll och upplägg, och vidare hur man kan kommunicera upplägget till framtida sökande.

8. Samverkan och arbetsliv

Utbildningens stora kvalitet är både att ge studenterna en kreativ arbetsmodell samt att skapa utrymme för reflektion, särskild självreflektion med syftet att studenten får skapa ett hållbart konstnärskap. Som sagts ovan riktas utbildningen mot verksamma konstnärer som har behov av nya utmaningar, metod, impulser och strategier och som önskar att fördjupa sig i sin egen praxis och process.

I arbetet med denna rapport har utbildningsansvarig samlat alumnens röster om utbildningen (bilaga 2) och viktiga teman i studenternas återkoppling är att utbildningen har gett dom mod, självkännedom, självförtroende, mer tydlig konstnärlig drivkraft och identitet. En student skriver: ”jag vågar lita på min kapacitet och mina möjligheter i en utsträckning som jag inte varit kapabel till tidigare”. Ett mönster är att studenterna har självförtroende till att kunna sätta igång egna projektet och en del har börjat arbeta mer med andra konstformer tex musikern som nu arbetar med kroppen och romanförfattaren som nu skriver manus till teatern eller kulturarbetaren som har fått kreativ strategi till sitt projektarbete. Studenten upptäcker därvid nya verktyg för sin kreativa praxis och kan använda metod från andra konstformer och få en utvidgad ”repertoar”. Ett viktigt tema är applikation av verktyg och metod från utbildningen till sin egna process; tex feedback/återkopplingsprocess, textreflektion, kroppslig läsning, koppling mellan skapande och reflexion och ensembleledning.

Då studenterna kommer från olika konstnärliga områden och representerar olika yrken är denna övning en plattform för att lära sig utav varandras kompetenser. Denna del av utbildningen hjälper därför studenten att få syn på nya möjliga konstellationer för framtida samarbeten. Ett flertal studenter har under denna övning utvecklat idéer för framtida projekt som senare genomförts efter att de gått klart utbildningen. Ett flertal samverkar idag i olika professionella sammanhang och många kommenterar att de ser utbildningen som en direkt katalysator för deras nuvarande framgång med att sätta igång projekten och få arbete inom den kreativa branschen (se bilaga 2). Sedan 2019 finns

Reflektor, ett konstnärskollektiv skapat av studenter från 2018 och 2019 kullarna. En del studenter har önskat att utbildningen är 2-årig och Reflektor är studenternas sätt att kunna fortsätta med *Svarta Speglar* inspirerade processer, som en student beskriver syftet med *Reflektor*: ”för att fortsätta arbetet med de metoder vi lärt för förlösning av kreativitet, för att mötas och för att underlätta samarbete och nätverkande”.

9. Jämställdhet

Stockholms konstnärliga högskolas vision är att vara en diskrimineringsfri arbets- och studieplats inom vilken människor möts på lika villkor i en miljö som tillvaratar mångfald som en förutsättning för en framtida utveckling och fördjupad kvalitet inom lärosätet¹⁷. SKH ska vidare vara en högskola som värdesätter en mångfald av deltagare och perspektiv. Genom att aktivt och medvetet arbeta för jämlikhet skapas förutsättningar för framtidens kunskaps- och samhällsutveckling. Lika villkor ska forma högskolan som arbetsplats, och som utbildnings- och forskningsmiljö. SKH ska arbeta aktivt, inkluderande och förebyggande med att tillvarata både studenters och anställdas skilda erfarenheter, förutsättningar och livsvillkor, då detta främjar högskolans vidare utveckling och samhällsutvecklingen i stort. SKH ska vara en attraktiv studie- och arbetsplats med en kultur som bygger på respekt, likabehandling, möjlighet till engagemang och delaktighet med en väl definierad organisation med tydliga beslutsprocesser, starkt student- och personalinflytande och gott ledarskap.

Flertalet av studenterna på utbildningen är kvinnor och det har varit samma mönster alla tre år. 2019-20: sex kvinnor och en man; 2018-2019: tio kvinnor och två män; **2017-2018: sju kvinnor och tre män.**

I lärargruppen är viktningen inkl. gästlärare, föreläsare och teatertekniskt stöd mer jämställd; **2019-2020: fem kvinnor och fyra män; 2018-19: sex kvinnor och fem män; 2017-18: fem kvinnor och åtta män.**

Läromedel inkluderar texter och exempel från både kvinnliga och manliga konstnärer och författare, här är viktningen dock ca. 60% män och 40% kvinnor. I valet av läromedel på utbildningen har det varit prioriterat att studenterna blir introducerade till de, för kursen, mest relevanta texter och exempel, och det har också varit viktigt att studenterna introduceras till material som är relevant för deras egna undersökningar. Det är inget problem att hitta bra och relevanta perspektiv från båda könen i relation till självreflektion och konstnärlig praxis och processer, men mer kan göras för att inkludera olika kulturperspektiv. Det har blivit särskilt tydligt under året 2019/20, då studenterna själva har introducerat diskussioner kring kultur, etnicitet och har adresserat multidiversitet inom högskolan. Frågan kring kön har spelat en mindre direkt roll för studenterna i diskussionerna, men har blivit framlyft när studenterna har ifrågasatt egna karriärval.

¹⁷ *Lika villkor, lika värde. Stockholms konstnärliga högskolas plan för aktiva åtgärder för lika rättigheter, möjligheter och mot diskriminering verksamhetsåret 2020*, Stockholm: Stockholms Konstnärliga Högskola.

Jämställdheten inom lärargruppen speglas som sagt inte av antalet kvinnor respektive män inom studentgruppen. Det är en intressant fråga varför fler kvinnor söker utbildningen. Ett möjligt svar kan vara att utbildningens fokus på självreflektion riktar sig särskilt mot kvinnliga konstnärer som är intresserad av arbete med det personliga materialet och mer introspektiva processer. En manlig student ifrågasatte – under ett seminarium - *beskrivningen* av utbildningen på skolans hemsida som tendensiös och ”flummigt” och frågade om det fanns andra sätt att beskriva innehållet och syftet.

Några kvinnor i gruppen hade inget problem med beskrivningen och menade att precis den öppenheten var orsaken till att de sökte kursen. Även om det är könsstereotyp kan man undra om studentens tolkning av ”det öppna” och självreflekterande som ”flummigt” ger ett av många möjliga svar på frågan kring den obalanserade jämställdheten mellan män och kvinnor. Här finns det möjlighet att tänka igenom beskrivningen av utbildningen och hur man kan välja att kommunicera syftet. Utbildningen ger rent faktisk studenterna konkreta redskap, metoder och verktyg och det är möjligt att lyfta fram de mer konkreta kompetenserna som studenterna förväntas att ta med sig från utbildningen.

10. Student- och doktorandinflytande

Hela utbildningen evalueras med studenterna på slutet av utbildningen (januari) och även de enskilda kurserna evalueras. Det är profekten som tar ett samtal med studenterna om den övergripande utbildningen och Behrndt har evaluerat de kurser som Plaude har varit kursansvarig för och Plaude har evaluerat den kurs som Behrndt har varit kursansvarig för. På det sättet kan studenterna prata fritt och får ett externt perspektiv. En viss kursutveckling har skett efter utvärderingar, bl. a:

- färre antal gästlärare (efter kritik från första klassen att det var ”onödigt” många gästlärare/de önskade hellre fördjupning med färre lärare)
- rytmen i utbildningen mellan det praktiska och skriftlig reflektion har justerats något, bl.a. i år har det skett en tidigare start med processen för essä och en längre period för förberedelse inför publikmöte två har getts
- former för att möta studenter från andra utbildningar på avancerad nivå (inom institutionen för skådespeleri och på SKH) har ännu inte hittats, något som är ett utvecklingsområden för *Svarta Spegel*.
- Bättre integration av, och förberedelse för, examination två och tre. Förberedelse för essäskrivandet börjar redan i termin ett och slutar tidigare i termin två för att ge mer tid och förberedelse för examination tre. Med det sagt är det fortsatt nödvändigt att tänka igenom hur man kan förbereda studenter mer på essäskrivande så att den integreras mer i deras praktiska arbete och undersökning.

11. Referenser

Behrndt, Synne & Cathy Turner (2008) *Dramaturgy and Performance*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Czarnecki-Plaude, Alexandra (2015): *Kroppsliga Iakttagelser. Kroppen som instrument – på spaning efter nya kroppsliga kompetenser*, Stockholm: Stockholms Konstnärliga Högskola.

Hilevaara, Katja and Emily Orley (2018) *The Creative Critic. Writing as/about Practice*, London: Routledge.

Johansson, Maria (2012) *Skådespelarens Praktiska Kunskap*, Stockholm: Premiss.

Olby, Pia (2017) *Sången ädla känslor föder: sånggestaltning; möte mellan musikalisk och scenisk gestaltning på lika villkor*, Stockholm: Stockholms Konstnärliga Högskola

Lika villkor, lika värde. Stockholms konstnärliga högskolas plan för aktiva åtgärder för lika rättigheter, möjligheter och mot diskriminering verksamhetsåret 2020, Stockholm: Stockholms Konstnärliga Högskola.

12. Bilagor

Bilaga 1, Beskrivning av principen

Bilaga 2, Alumnis röster

Bilaga 3, Uppfyllnad av examensmål matris

Bilaga 1: Beskrivning av principen:

Kroppslig läsning – en kroppslig instudering av platser beskrivning: Med kroppen som instrument gör studenten fysiska iakttagelser i en befintlig miljö och omvandlar sedan dessa intryck och impulser till fysiska aktioner i förhållande till rummets och platsens arkitektur, energi, ljus, ljud och levande materia. Under tystnad, med hjälp av medveten andning och fysiska element som exempelvis tempo, topografi, arkitektur och rumsliga avstånd görs en observation med ett kroppsligt uttryck som liknar en rörelseimprovisation. Syftet med kroppslig läsning är dock inte det performativa uttrycket utan att med kroppen som instrument studera och undersöka en plats. Metoden syftar till att låta fysiska observationer, mentala iakttagelser, sinnesförnimmelser och känslomässiga intryck lagras i minnet. *Kroppslig läsning* är delvis inspirerad av tekniken Viewpoints (utvecklat av Mary Overlie och Anne Bogart).

Yogaträning för skådespelare beskrivning: Plaude har utvecklat yogaträning för skådespelare i syfte att utöka förmågan till scenisk närvaro och avspänning samt mental och fysisk beredskap i yrkeslivet. Träningen fokuserar på två aspekter: den första avser fysisk träning för att utveckla kroppslig styrka, smidighet, uthållighet och förmåga till avspänning. Den andra avser att använda yogateknikerna (andning, asanas, dvs olika kroppsställningar samt meditationer) för den mentala träningen och för att utveckla förmågan till närvaro, fokusering, inre lyssnande, tillit till de egna impulserna och intuitionen. Yogaträningen blir därmed en fysisk, mental och andlig disciplin i syfte att förbereda och stärka det dagliga (skådespelar-) arbetet, samt bidrar till ett holistiskt förhållningssätt där människan-konstnären förenar kropp, känsla, tanke och själ.

Kör-principen ser Plaude som ett viktigt instrument i både det pedagogiska och i det konstnärliga arbetet. Ordet *Kör* hämtas inte från musiken utan från det antika dramat och tragedin där körens röster står som olika, självständiga representanter från ett samhälle. Kören bär ett kollektivt minne och är kraftfull. Den är fri från maktmanipulation, gruppträck, konsensustänkande inkl. dagsaktuell politisk agenda. Kören ser och speglar, bevitnar, minns, reflekterar. Dess funktion är att minnas och kommentera: ibland genom det intellektuella, faktabaserade, kring händelser som redan har hänt eller är på väg att utspelas i framtiden och ibland bara genom fysisk, tyst närvaro. Kören blir därmed en metafor för ett kollektiv som består av självständiga individer. Deras blick är vaken, lyssnandet skärpt och skarpt, deras kroppar, röster och uttryck är starkt klingande. Allt detta som en grundförutsättning för ett reflekterande funktion i det kollektiv som varje individ ingår i.

Shamanism: Under kursens gång används vid några återkommande tillfällen så kallade ”trumresor”. En trumresa är en övning i djupavslappning som sker med hjälp av trummande. Syfte med detta moment är att ge studenten möjlighet till att prova på olika sinnesövningar för att utveckla förmågan till inre bilder och skapande fantasi för att senare kunna använda dessa i samband med gestaltungsarbete.

Bilaga 2 – Alumnis röster (insamlat av Alexandra Plaude). Referens till namn har tagits bort:

Student 1:

Efter att jag gick ut Svarta Spegel i januari 2019, detta året, har jag märkt stor skillnad i hur arbetsgivare, uppdragsgivare och andra intressenter läser av min kompetens samt hur jag själv svarar för att ge en tydligare bild av mig och det jag kan erbjuda i olika sammanhang. Jag har fått många fler uppdrag, tack vare min magister från Svarta Spegel och STDH. Bland annat har jag fått en tjänst som lärare i Scenisk gestaltning och Estetisk kommunikation vid Stockholms estetiska gymnasium. Där tror jag kompetensen var särskilt viktig. Och då det var ett extremt snävt nålsöga för att få tjänsten med många intervjuer och provlektioner, så såg de andra lärarna kompetensen direkt på golvet och jag fick tjänsten. Den kompetensen jag har, som regissör och ledare för kurser, workshops inom fysisk teater, har tydligt utvecklats under året på Svarta Spegel. Efter det året har jag utvecklats både som människa och konstnär samtidigt och kan vara centrerad och ta plats och delge min kunskap på ett sätt jag inte kunde innan. Jag har kommit djupare i min kunskap. Och bottnat mer i mig själv som utövande konstnär.

Under året på skolan var arbetet tydligt med den starka kopplingen mellan kroppsligt arbete på golvet och labben med tydligt uttalad feedback samt återkopplande och utvecklande textreflektioner. Allt vårt arbete, blev som en språngbräda ut i världen, för mig på ett tydligare och modigare sätt.

Jag har vidare under hösten varit på Stockholms Universitet som lärare i regi och pedagogiskt arbete och det är också en följd av min magister, då de kunde se att kompetensen som är gränsöverskridande, för min del konstnärlighet och pedagogisk kunde tas tillvara hos dem.

Under hösten här har jag också regisserat en pjäs "Samtal med Kaniner" för Under Produktion. som fått stöd av KUR, Konstnärnämnden, Örebro län och Göteborgs Stad. Där har jag bland annat skapat samarbeten med en musiker från HSM samt samarbetat med två personer från Svarta Spegel som medverkande i produktionen.

Jag vill säga att jag själv erfar att jag tagit steg i mitt yrkesutövande, vad gäller både att leda och att skapa tydliga och stringenta former för repetitionsarbetet samt det konstnärliga arbetet.

Jag önskar att alla som är utövande konstnärer, som någon gång känt ett behov av utveckling inom sitt område, som behöver skapa större utrymme för sig själv eller som behöver växa åt något nytt håll, undersöka något i sin konstnärlighet, får gå en sådan utomordentligt modig och generös utbildning. Året på Svarta Spegel har givit mig oerhört mycket i mitt konstnärliga utövande och jag hade inte varit densamma utan utbildningen.

Student 2

På grund av rehabiliteringen av en skada så har jag behövt ta paus från arbeten och samarbeten under 2019 men utbildningen Svarta Spegel - vad jag lärde mig samt fick plats och verktyg att fördjupa i mitt konstnärskap under läsåret 2018 - har radikalt utvecklat och förändrat mig själv och mitt konstnärskap i grunden och kommer finnas med mig i varje kommande projekt/arbete.

Utbildningen är en av de få, om inte den enda, inom konstnärlig akademi som fokuserar på personlig/konstnärlig fördjupning och hållbarhet, utan prestation och mätbara resultat. Att få plats för sådana studier inom universitetet med all den kompetens och alla resurser som tillhandahålls är en ynnest och av yttersta vikt i en konstnärskultur som främst fokuserar på kvantitativa resultat. En kultur där många konstnärer antingen slutar eller går under.

Kort sagt; en utbildning som Svarta Spegel hjälper en att hitta tillbaka till konstens livsviktiga aspekt, oavsett var eller för vilka. Just därför behövs denna enda kurs på en plats som Stockholm Konstnärliga Högskola.

Konstnärliga projekt/arbeten/samarbeten under 2020 med tydlig grund i Svarta Spegel:

- Jag har fått stöd från Konstnärnämnden att under 2020 påbörja projektet "Ars Moriendi - konsten att dö väl". Projektet kommer till en början landa i en serie fysiska praktiker, ett workshop-format, där en genom kropp och rörelse undersöker olika aspekter av döden för att förstå och komma närmare livet. Planer finns för att senare utveckla detta till en scenproduktion.
- Undervisar under 2020 på Dans- och Cirkushögskolan (Institutionen för danspedagogik och Institutionen för Dans) samt på Danscentrum Stockholm i bl.a. improvisation med fokus kontakt med sig själv och avskalande av prestation.
- Samarbetar med musikern, författaren samt tidigare klasskamrat från Svarta Spegel, i hennes examinationsprojekt för den kurs hon studerar på Stockholms Dramatiska Högskola. I projektet undersöks hur ljud från en kropp som rör

sig/dansar kan göras till musikkomposition och hur ett dansperformance kan skapas till detta

Student 3

Svarta speglar har varit avgörande för mig när det gäller att komma längre i mitt skrivande, rent konkret har det gjort att jag nu börjat skriva dramatik vilket jag inte gjort tidigare. Jag fann en konstnärssystem i klassen, en skådespelare som fick och får mig att vilja skriva specifikt till henne, så där har ett samarbete uppstått som aldrig hade kunnat ske utan svarta speglar. Än så länge har en monolog haft premiär, verket heter Sätt kronan på mitt huvud och även regissören är tidigare student på utbildningen. Tanken på att regissera har även dykt upp, något jag aldrig ens skulle ha vågat tänka innan svarta speglar. Nästa år kommer en roman att publiceras som jag skrev under året på svarta speglar, den är en direkt konsekvens av utbildningen. Jag föddes på nytt under utbildningen, inte enbart som författare utan som konstnär, jag vågar lita på min kapacitet och mina möjligheter i en utsträckning som jag inte varit kapabel till tidigare. Jag har fått tillgång till större delar av mig själv och ett mod att våga utforska dem.

Student 4

Jag gick andra omgången av Svarta Spegel 2018 och vill härmed skriva några ord om vad detta betydde för mig, och avslutningsvis några ord även om de samarbeten som möjliggjorts efteråt.

Det finns två aspekter av betydelsen för min del, den ena är rent personligt och psykologiskt, den andra är konstnärligt, yrkesmässigt. Jag tar avstamp i den sistnämnda.

Jag kan utan överdrift säga att utbildningen motsvarade en livslång dröm jag närt; att under ett och samma tak få utveckla och fördjupa ett konstnärskap som sträcker sig bortom hantverks/teknik-aspekten såväl som rutin/bransch-aspekten. En förutsättning för detta är givetvis att alla deltagare redan har en lång bakgrund bestående av sådant, och därmed har en god grund för ett dylikt fördjupande. Här gavs möjlighet att på allvar, men under trygga förhållanden, fördjupa sin konstnärliga identitet, och vässa sina unika uttrycksvägar. Vi som togs in hade det gemensamt att vi alla arbetat flera decennier i våra respektive områden - dans, teater, musik, film, författarskap, cirkus osv - och nu stod inför olika typer av vägskäl. Kulturområdet är ett ständigt hotat och utsatt område, och kulturarbetare slits ständigt mellan att vara just goda kulturarbetare, dvs prestera, leverera och producera, å ena sidan, och att faktiskt stå upp för sin plikt och sitt ansvar som konstnärer, mot de mål och syften som finns i och med konsten. Där är en ständigt närvarande ehuru hårfin gräns mellan hantverk och konst, effektiv leverans och omätbar, oförutsägbar konst.

Vi fick nu en helt unik möjlighet att under sakkunnig ledning på riktigt fördjupa våra konstnärliga intentioner och skärpa våra sikten; vad kan just jag göra framgent med just mitt uttryck? Här ligger en stor potential för de olika konstnärliga områdena att ges en genuin och hållbar utvecklingsplattform.

Den andra aspekten, den rent personliga, är lika viktig. Vi var alla yrkesverksamma inom områden som är utsatta för stormkonkurrens och med en närmast omänsklig stressnivå.

Liksom i många andra yrkesområden behövs en fristad, en tillfällig frist där det rent mänskliga, det unikt personliga också får möjlighet att utvecklas och fördjupas. Konsten hämtar trots allt mycket av sitt stoff ur det unikt mänskliga. Här gavs en plats för mötet mellan konstens och människans uttryck, mellan djupt filosofiska aspekter och praktiska uttryckssätt.

Utbildningens holistiska inriktning är ju något som jag saknat genom hela mitt liv inom såväl utbildning som yrkesverksamhet. Det närmaste jag kommit tidigare är den treåriga utbildning till musikerterapeut jag gick på Kungliga Musikhögskolan, men då var också motivet att genom konstnärliga uttryckssätt bearbeta och bemöta psykologiska och emotionella problemområden.

Här, på Svarta Spegel, handlade det istället om att utnyttja det holistiska tänkesättet för att komma åt djupare aspekter av konsten och dess uttrycksmöjligheter.

Avslutningsvis; ett flertal samarbeten har redan iscensatts efter vår kurs (...). Arbetet påbörjades i slutet av vår utbildningstid. Artist-poolen Reflektor har satts igång, för alla Svarta Spegel som är införstådda med det särskilda, holistiska tänkandet, som möjliggör samarbetsprocesser där man direkt kan komma igång med komplexa och krävande projekt.

Student 5

Detta har Svarta speglar bl a givit mig:

- 4 kontrakt
- 1 styrelseuppdrag
- 2 samarbeten med kurskamrater
- 3 forskningssammanhang
- inbjudan till medverkan i internationell forskningspublikation
- mod att söka bidrag från Konstnärsnämnden
- mod att stå för min personliga konstnärliga inriktning och kompetens
- utveckling av kroppen som instrument
- utveckling av verktyg för konstnärligt, akademiskt och praktiskt skrivande
- scenkonstnärlig utveckling
- ett interdisciplinärt kollegialt nätverk

Jag önskar verkligen att andra fortsättningsvis skall få den möjlighet till utveckling som Svarta speglar har givit mig!

Student 6

Jag är låtskrivare, musiker och scenkonstnär. Jag gick Svarta Spegel 2016.

Svarta Spegel har varit en viktig utbildning för mig som konstnär där jag fått verktyg & metoder för att bli en reflekterande, självständig konstnär med ett holistiskt perspektiv där jag mer medvetet kan ha med hela mig, där konstnären och människan samverkar.

Att få tid att lära känna mina konstnärliga dilemman, just någonting som kan vara svårt att riktigt få tag i men som just på denna avancerade kurs kan utforskas, hur jag kan tränga igenom, landa i mig själv. Allt som är viktigt i vår snabba och splittrade tid där dessa processer inte alltid får plats - i en frilans-tillvaro där jag förväntas leverera ett färdigt resultat. Helt enkelt en utbildning som är viktig i just denna tid vi lever i, som på ett sätt går in i grundläggande och essentiella teman.

Det kan ju låta självklart att allt det som vi arbetade med på Svarta Spegel ska få ta plats i det konstnärliga arbetet men att just ha en grundläggande och djup kännedom behövs för att få detta att bli en del i ens konstnärliga vardag. En inbjudan att utforska på djupet det som inte riktigt brukar hinnas med och få plats.

Och glädjande känner jag att jag har stark kontakt med metoderna även så här 3 år efter magister-året.

Jag som konstnär har haft stor nytta av denna avancerade kurs för att på djupet förstå vad jag individuellt behöver arbeta med. På Svarta Spegel arbetade vi ofta i grupp där jag som individ på ett metodiskt sätt fick utrymme. Detta är en värdefull erfarenhet eftersom konstnärligt arbete just ofta sker i grupp där jag som konstnär behöver ha tillgång till mitt egna rum där jag har kontakt med mig själv, i samverkan med andra.

Jag använder metoderna regelbundet i olika sammanhang, t.ex. kroppslig läsning / view points, feedbackmetoder, olika sätt att landa / "rensa" för att ge plats, de fysiska övningarna som ger fokus och tillgång till alla delar av mig själv, kopplingen mellan skapande till skrivande / reflektion. Eftersom vi arbetade under lång tid med besläktade övningar känner jag att jag har en fördjupad förståelse som gör att jag också kan förmedla / dela med mig till medskapare (även till de som inte gått utbildningen). Jag har nytta av kunskaperna både som artist, låtskrivare och scenkonstnär. Och även som en ensembleledare och pedagog.

Svarta Spegel är ju en utbildning där studenter från olika konstnärliga discipliner möts och detta är en fantastisk plattform för att få nya vinklar, ny kunskap och nya kontakter. I översättandet och transformationerna mellan de olika studenternas möten skapas nya samband och ny kunskap. Där vår olikhet kompletterar varandra och ger en bra grogrund för att odla sin egen konstnärlighet.

Svarta speglar har varit en plats för mig att få nya kontakter där nya samarbeten verkligen har möjlighet att skapas. Jag har varit på redovisningarna med Svarta Spegel som gått året efter oss och jag känner att vi har en gemensam plattform och kontakt där det konstnärliga modet, utforskandet och utvecklingen känns igen (som också manifesteras i gruppen Reflektor, se nedan).

Och där känns möjligheterna stora att ta nya kontakter med de som gått/ går Svarta Spegel. En gemenskap sprungen ur känslan av att vi gjort samma resa och när vi möts har vi redan en känsla av kontakt.

Student 7

Jag gick ut Svarta Spegel i januari 2019. Det är alltså inte så längesedan och jag är fortfarande i en bearbetningsfas. Att integrera så mycket tar tid.

Under utbildningen arbetade jag med att undersöka min inre kritiker. Trots att jag läst och arbetat mycket med dessa frågor är det först på Svarta Spegel som jag fick denna unika möjlighet att verkligen arbeta med *min egen* konstnärlighet på ett djupare plan.

Jag är en frilansande musiker och artist som under hela mitt yrkesliv hållit mig i fasta konstellationer och grupper, dels av en genuin glädje i samarbeten och kollaborationer (och i att medverka i andras projekt) men tyvärr också av överdrivet hård självkritik.

Jag ville se om jag kunde inta en central position i mina konstnärliga projekt. Detta är ett så stort skifte att det tagit flera år och är fortsatt ”work in process”.

Sedan jag gått Svarta Spegel har jag blivit klarare över mina drivkrafter och säkrare och öppnare som ledare och som artist. Mitt eget skapande har tagit fart och jag har påbörjat ett soloprojekt med egenskrivna låtar som kommer att ha ett första publikmöte tisdag 10 september. Jag jobbar även just nu med ett album med ett av mina band där ungefär hälften av musiken är skriven och arrangerad av mig.

Jag och tidigare Svarta Spegel-deltagaren har efter kursen återupptagit ett fyra år gammalt gemensamt musikteaterprojekt som nu bl a kommer att spelas på Stadsteatern, Soppsteatern, i höst. Detta vågar jag påstå skulle varit omöjligt utan de insikter jag fått i Svarta Spegel. Projektet har fått ett liv och en frihet det inte hade innan.

Mina klasskamrater är fortsatt viktiga för mig. Vi har träffats och jobbat ibland även efter utbildningen, med tekniker hämtade från kursen, riktade mot någons specifika projekt eller frågeställning. Jag planerar ett musikteaterprojekt till nästa år där jag kommer att fråga andra Spegel om de vill medverka.

Jag var ursprungligen orolig att kursen skulle kantra över i psykoterapi. Så skedde inte. Aleksandra Czarnecki Plaudes metoder med labb, där hela klassen deltog i ens undersökning, gjorde det hela oerhört intressant och förhindrade att vi grävde ned oss i enbart vår egen problematik. Den lilla distansen till någon annans frågeställning gjorde att man kunde arbeta med sitt eget ”i farten” och få insikter man annars kanske inte fått. Och klassens helhjärtade engagemang, deras mångsidiga och djupa kunskaper från olika områden och synvinklar på mitt eget labb förlöste mycket för mig.

Öppenheten och tilltron var enorm. Men det berodde inte på att just vi var särskilt modiga eller tillitsfulla personer. Aleksandra skapade med alla sina tekniker sammantaget denna fria, varma och djupa kommunikation i gruppen.

Utbildningen är en organisk helhet som behöver alla sina komponenter, inklusive de analytiska skrivande delarna. Detta är helt enkelt en unik utbildning. Den lever kvar och fortsätter att verka efter att man lämnat skolan.

Jag skulle önska ett år till med Svarta Spegel då man arbetade med ett eget projekt inom sin egen disciplin. Jag tror det skulle kunna hända fantastiska saker för svenskt kulturliv om man gav den möjligheten till kulturskapare att blomstra.

Alumni från Svarta Spegel har startat en grupp, "Reflektor", för att fortsätta arbetet med de metoder vi lärt för förlösning av kreativitet, för att mötas och för att underlätta samarbete och nätverkande. Det gäller de två klasser som hittills gått utbildningen där många inte känner varandra ännu. Svarta Spegel fortsätter att vidgas och verka.